

Nezgode v gozdarstvu v letu 2023: mrtvih kot dve leti prej skupaj

mag. Marjan Dolenšek, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

Objavljeno na spletu 03.06.2024 (<https://doi.org/10.20315/10.20315/IG.2024.0027>)

Leto 2023 je bilo na področju varnosti in zdravja pri delu v gozdu slabo, zelo slabo. Umrlo je 17 ljudi, kar je toliko kot prej v letu 2022 in 2021 skupaj, ko je umrlo 11 oz. 6 ljudi. Če navedenim smrtnim žrtvam prištejemo še tiste, ki so lani umrli pri delu v kmetijstvu, je lani v tem sektorju zaradi nezgod umrlo kar 29 ljudi. To je skupaj 6 več kot v letu 2022 in 10 več kot je bilo umrlih zaradi nezgod pri delu med vsemi zaposlenimi v Sloveniji (19 mrtvih). Iz podatkov, ki jih na osnovi obravnave nezgodnih dogodkov pripravi Policija in iz podatkov, ki jih na osnovi objav o intervencijah pripravi Uprava RS za zaščito in reševanje zbira Zavod za gozdove Slovenije, smo pripravili pregled statistike za preteklo

leto in nekaj primerjav s predhodnim letom oz. leti. V tem sestavku obravnavamo nezgode pri delu v gozdu, kmetijske pa bodo prikazane v podobnem sestavku v reviji Kmetovalec.

Nezgode po podatkih Policije

Policija je v letu 2023 za delo v gozdu opredelila 99 nezgodnih dogodkov, ki jih je obravnavala (v letu 2022 je bilo takih dogodkov 75). V teh nezgodah je bilo udeleženih 99 oseb, od tega 97 moških in dve ženski. Stari sta bili od 34 do 44 let in nad 64 let. Moških je bilo največ v starostni skupini od 54 do 64 let, in sicer 25. Starejših od 64 let je bilo 17, ostali pa so bili približno enakomerno porazdeljeni v starostnih skupinah od 24 do 54 let (13 do 16 v skupinah), 10 je bilo starih 18 do 24 let, eden pa 16 do 18 let. 85 je bilo slovenskih državljanov, 8 BiH, 2 Hrvaška, 1 Kosovo, 1 Belgija, 1 pa se je opredelil za Jugoslovana. Policija je kot najpogostejši vzrok nezgod opredelila nepazljivost, in sicer v 52-tih primerih, sledi drugo (19) in padec predmeta v 17-tih primerih, kar v gozdu pomeni drevo ali pa del drevesa.

Lansko leto je pri nezgodah, ki jih je policija opredelila kot delo v gozdu umrlo 13 ljudi, hudo telesno poškodovanih je bilo 42, lažje poškodovanih prav tako 42, brez poškodb pa sta jo odnesli 2 osebi. Pri policijsko obravnavanih nezgodah jih je bilo največ povezanih z motorno žago (35), traktorjem (10), žičnico (5), traktorskim priključnim strojem (4), gozdarskim strojem (2), 5 je bilo padcev z višine, 38 pa so jih policisti uvrstili pod drugo.

Nezgode po podatkih intervencijskih služb

Na osnovi objav Uprave RS za zaščito in reševanje o intervencijah reševalnih služb sodelavci Zavoda za gozdove Slovenije zberejo podrobnejše podatke o nezgodah, ki jih lahko opredelijo kot nezgode pri delu v gozdu. Analiziramo jih s stališča gozdarske stroke. Kot je razvidno iz uvodnega podatka o 17 mrtvih pri delu v gozdu in kot bo razvidno iz nadaljevanja, smo na Zavodu za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS) in na Gozdarskem inštitutu Slovenije kot nezgode pri delu v gozdu opredelili 4 smrtne primere več kot je razvidno iz policijskih podatkov, ki smo jih predstavili v prejšnjem poglavju. Vzrok je v tem, da smo kot delo v gozdu opredelili tudi nekaj nezgod, ki so se zgodile pri delu v gozdu v širšem smislu, policija pa jih je po svoji metodologiji statistično opredelila po prvem kazalniku drugače, npr. kot nesreča na cesti. Kam natančno mrtvega statistično uvrstimo ni najbolj pomembno, zanj in njegove najbližje je pomembno, da ga ni več, za širšo skupnost pa, da z analizami ugotovimo, kako ravnati v bodoče, da mrtvih pri delu v gozdu ne bo.

Za leto 2023 smo tako analizirali 49 nezgod, za katere smo imeli na razpolago podrobnejše podatke (zbrane na ZGS - 48 nezgod in eno iz podatkov Uprave RS za zaščito in reševanje). Tako za leto 2023 obravnavamo 17 smrtnih, 25 težjih in 7 lažjih nezgod. Kot vidimo je največja razlika pri lažjih poškodbah, kar pomeni, da na mesto dogodka niso bile napotene reševalne službe, jih je pa obravnavala policija. Z veliko zanesljivostjo pa lahko zapišemo, da je bilo lahkih telesnih poškodb še več, a niso bile nikjer zabeležene.

Usposobljenost in osebna varovalna oprema

Ustrezna usposobljenost za delo v gozdu (gozdarska izobrazba, NPK ali vsaj usposabljanje po programu ZGS) in uporaba osebne varovalne opreme (gozdarska čelada, protivrezne hlače, gozdarski čevlji in rokavice) bi morala biti predpogoja za delo v gozdu. Le tako lahko pričakujemo, da bomo delali v gozdu pravilno, pazljivo in se v čim večji meri izognili nezgodam, posebej najtežjim.

V preglednici 1 vidimo, da kar dve tretjini (66 %) udeležencev nezgod v letu 2023 ni imela gozdarske usposobljenosti (v letih 2020-2022 pa 48 %), od tretjine, ki je imela gozdarsko usposobljenost se jih je največ, 16 % udeležilo tečaja ZGS. Iz navedenih podatkov je jasno razvidno, da se daleč več nezgod zgodi tistim, ki se niso udeležili nobenega usposabljanja in da so vsa prizadevanja za več usposobljenih, ki delajo v gozdu, smiselna in bi jih bilo potrebno še okrepiti, tudi z obveznim usposabljanjem in uporabo osebne varovalne opreme za vse, ki delajo v gozdu.

Preglednica 1: Usposobljenost za delo v gozdu udeležencev nezgod v letu 2023 in primerjava deleža z leti 2020 - 2022

Usposobljenost	Št. 2023	Delež % 2023	Delež % 2020-2022
Ni se udeležil usposabljanja	32	66	48
Tečaj sečnja ZGS	8	16	25
NPK - gozdarski sekač, traktorist	3	6	15
Srednja šola ali višja (gozdarstvo)	1	2	1
Ni podatka	5	10	11
Skupna vsota	49	100	100

Delež tistih, ki so uporabljali osebno varovano opremo (OVO) je bil, kot vidimo v preglednici 2, večji kot delež tistih, ki so bili ustrezno usposobljeni za delo v gozdu. A 43 % delež tistih, ki OVO niso uporabljali je po eni strani zaskrbljujoče visok, po drugi strani pa kaže na to, da bi uporaba osebne varovalne opreme v marsikaterem primeru lahko preprečila težje posledice pri nezgodi, kar nam kažejo tudi podatki v preglednicah 3 in 4.

Preglednica 2: Uporaba osebne varovalne opreme udeležencev nezgod v letu 2023 in primerjava z leti 2020 - 2022.

Osebna varovalna oprema	Št. 2023	Delež % 2023	Delež % 2020-2022
OVO da	25	51	65
OVO ne	21	43	28
Ni podatka	3	6	7
Skupna vsota	49	100	100

V preglednicah 3 in 4 prikazujemo uporabo osebne varovalne opreme in usposobljenost za delo v gozdu ločeno pri težje poškodovanih in ločeno pri umrlih pri delu v gozdu v letu 2023 in primerjavo po deležih v letih 2020-2022. Nezgod z lažjimi posledicami tudi ne obravnavamo, saj zaradi majhnega števila zajetih teh nezgod rezultati ne bi bili povedni. Pri težje poškodovanih vidimo, da je več kot

polovica udeležencev (56 %) uporabljala osebno varovalno opremo (v prejšnjih 3 letih 71 %), se jih pa kar 68 % ni udeležilo nobenega usposabljanja (v prejšnjih letih 45 %). Pri smrtno ponesrečenih jih več kot polovica (59 %) ni uporabljala OVO in kar 71 % se jih ni udeležilo usposabljanja, oz. imelo gozdarske izobrazbe. V prejšnjih treh letih sta bila ta deleža 52 in 70 %. Kot že povedano pri pregledu vseh nezgod, lahko še enkrat ponovimo, da je jasno razvidno, da se daleč več nezgod zgodi tistim, ki se niso udeležili nobenega usposabljanja in niso uporabljali osebne varovalne opreme.

Preglednica 3: Uporaba osebne varovalne opreme in usposobljenost pri težje poškodovanih pri delu v gozdu v letu 2023 in primerjava z leti 2020 - 2022.

Poškodba/opis	Št. 2023	Delež % 2023	Delež % 2020-2023
Težja poškodba - skupaj	25	100	100
OVO da	14	56	71
OVO ne	9	36	22
OVO ni podatka	2	8	
Ni se udeležil usposabljanja	17	68	45
Tečaj sečnja ZGS	3	12	29
NPK - gozdarski sekač	2	8	15
Srednja šola ali višja (gozdarstvo)	-	-	1
Ni podatka	3	12	10

Preglednica 4: Uporaba osebne varovalne opreme in usposobljenost pri umrlih pri delu v gozdu v letu 2023 in primerjava z leti 2020 - 2022.

Poškodba/opis	Št. 2023	Delež % 2023	Delež % 2020-2022
Smrt - skupaj	17	100	100
OVO da	6	35	35
OVO ne	10	59	52
OVO ni podatka	1	6	13
Ni se udeležil usposabljanja	12	71	70
Tečaj sečnja ZGS	1	6	4
NPK - gozdarski sekač	1	6	13
Srednja šola ali višja (gozdarstvo)	1	6	
Ni podatka	2	12	13

Kako izboljšati stanje?

Res so bili nekateri, tako med težje poškodovanimi kot med umrlimi, usposobljeni in uporabljali osebno varovalno opremo, kar kaže na veliko zahtevnost in nevarnost dela v gozdu, a je njihov delež občutno manjši od tistih, ki se tega niso držali. Če želimo zmanjšati krvni davek, ki ga vsako leto pobirajo gozdovi, bomo morali zagotoviti usposobljenost in uporabo osebne varovalne opreme za vse, ki delamo v gozdu. Trenutno je obvezno (predpisano) le za poklicne izvajalce del v gozdovih (zaposlene delavce, samozaposlene in lastnike gozdov, ki so zavarovani kot kmetje) za vse druge in teh je vsaj 50.000 pa (še) ne. Seveda se marsikdo od navedenih odloči za prostovoljno usposabljanje

in uporabo osebne varovalne opreme, a le teh je še vedno občutno premalo, kot nam žal kaže tudi lanska statistika o nezgodah. Če navedenima pogojema sledi še previdnost pri delu, premišljene odločitve, ustrezno psihofizično stanje, ne prevelika utrujenost itn., lahko upamo, da bo nezgod v bodoče manj. Tudi letošnje leto 2024 terja krvni davek v gozdu, čeprav je hvala Bogu mrtvih v prvih petih mesecih nekaj manj kot lani. Pri delu v gozdu so po neuradnih podatkih v tem času umrli trije ljudje (lani devet umrlih), a vsak mrtev je preveč. Pa tudi leta 2024 je pred nami še več kot polovica in vsak, ki se bo v naslednjih mesecih lotil dela v gozdu, lahko naredi veliko, da bo ostal živ, nepoškodovan in zdrav.

Prostovoljni tečaji iz varnega dela z motorno žago (dva dneva) in spravila lesa s traktorjem (en dan), ki se izvajajo po programu Zavoda za gozdove veliko pripomorejo k varnejšemu delu v gozdu, a žal je še veliko takih, ki se čutijo usposobljeni tudi brez usposabljanja in/ali se čutijo varne tudi brez uporabe osebne varovalne preme in med njimi je največ udeležencev nezgod pri delu v gozdu. Slika je iz prikaza varnega podiranja debelih dreves za lastnike gozdov in učence gozdarskih šolskih programov pred nekaj leti.

Mehanizacija privlači mlade in stare in take dogodke gre izkoristiti tudi za prikaz varnega dela v gozdu. Slika je iz demo dogodka podjetja Agrometal na Dolgi njivi pri Lučinah letošnjega maja.